

נתונים על האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת אביחי בוארון, יושב ראש ועדת המשנה לתוכניות הלימודים במזרח ירושלים והפיקוח עליהן (ועדת משנה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת) ומוציגים בו נתונים על האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים – היקף האוכלוסייה וההתפלגות שלה לפי מעמד אזרחי. להלן עיקרי המסמך:

המונח מזרח ירושלים מתייחס לשטחים שסופחו לירושלים לאחר מלחמת ששת הימים - ממזרח, מדרום ומצפון. גדר ההפרדה, אשר נבנתה במהלך האינתיפאדה השנייה, עוברת גם בשטח של מזרח ירושלים, בתוואי שמביא לכך שחלק מהשכונות נמצאות בתוך הגדר וחלק מהשכונות מחוצה לה.

לפי נתוני רשות האוכלוסין וההגירה, נכון ל-11 ביולי 2024 מנתה האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים 370,332 תושבים. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המבוססים על נתוני רשות האוכלוסין בתוספת תיקונים לפי מפקד האוכלוסין האחרון, נכון לסוף שנת 2023 מנתה האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים 391,388 תושבים. אוכלוסייה זו צעירה מאוד: כמעט 42% ממנה הם בגילאים 0-18. כ-80% מהתושבים הערבים במזרח ירושלים מתגוררים בשטח שבתוך גדר ההפרדה וכ-20% מתגוררים מחוצה לה.

כ-90% מהתושבים הערבים במזרח ירושלים הם במעמד של "תושבי קבע בישראל", 9% הם אזרחים, והחלק הזניח הנותר מתחלק בין אלה אשר מעמדם ארעי ואלה אשר מעמדם נמצא בבדיקה.

בין השנים 2010-2024 הוגשו 19,785 בקשות להתאזרחות על ידי ערבים תושבי מזרח ירושלים. השנים 2010-2019 התאפיינו בתנודתיות קלה בכל הנוגע למספר הבקשות שהוגשו בכל שנה; בשנת 2020 חלה עלייה משמעותית של 60% במספר הבקשות שהוגשו, ובשנת 2021 חלה קפיצה גדולה אף יותר במספרן - עלייה של כ-115%; בשנים 2022-2023 חלה ירידה מסוימת במספר הבקשות שהוגשו; נתוני שנת 2024 מתייחסים לתקופה של 10 חודשים, ועל כן טרם ניתן לדעת את תמונת המצב המלאה של שנה זו.

בין השנים 2010-2019 חלה תנודתיות מסוימת בכל הנוגע ליחס בין מספר הבקשות שאושרו לבין מספר הבקשות שסורבו/עוכבו, כאשר בחלוקה גסה - בסה"כ אושרו בשנים אלה כמחצית מהבקשות שהוגשו. בשנים 2020 ו-2021 ניכר שינוי מגמה מסוים, כאשר כ-2/3 מהבקשות סורבו/עוכבו ורק כ-1/3 אושרו. ברוב הבקשות שהוגשו מאז שנת 2022 - טרם התקבלה החלטה.

בין השנים 2011-2024 בוטלו 785 תושבויות של ערבים במזרח ירושלים. לא עולה מגמה ברורה במספר מעמדי התושבות אשר בוטלו בכל שנה משנים אלו.

1. מבוא

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת אביחי בוארון, יושב ראש ועדת המשנה לתוכניות הלימודים במזרח ירושלים והפיקוח עליהן (ועדת משנה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת) ומוצגים בו נתונים על האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים. במסגרת כתיבת המסמך התבקשו על-ידי חבר הכנסת בוארון לענות על השאלות האלה: כמה תושבים ערבים חיים במזרח ירושלים, בפילוח מגדרי וגילאי; כמה מבין תושבי מזרח ירושלים הערבים חיים בשטחים הנמצאים מחוץ לגדר ההפרדה וכמה חיים בשטחים הנמצאים בתוך הגדר, בחלוקה לפי שכונות; כמה מתוך התושבים הערבים במזרח ירושלים הם בעלי אזרחות ישראלית וכמה לא; כמה בקשות לאזרחות הוגשו ב-15 השנים האחרונות (מאז 2010) וכמה אושרו; כמה מעמדי תושבות בוטלו משנת 2010 ועד היום.

לצורך כתיבת המסמך, הפנינו ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) ולרשות האוכלוסין וההגירה שאלות הנוגעות לנתוני האוכלוסייה. לרשות האוכלוסין וההגירה הפנינו גם שאלות הנוגעות למעמד האזרחי של התושבים. נציין, כי ביחס לשאלה על מספר התושבים החיים משני צדי גדר ההפרדה, עד כה לא הצלחנו לקבל מענה מגופים מדינתיים רשמיים אשר פנינו אליהם, ולכן החלק הרלוונטי במסמך מבוסס על מידע שקיבלנו ממכון ירושלים למחקרי מדיניות.¹

2. רקע

מזרח ירושלים מתייחס לשטחים שסופחו לירושלים לאחר מלחמת ששת הימים - ממזרח, מדרום ומצפון. שטחים אלה כוללים שכונות יהודיות שנבנו לאחר 1967 - כגון גילה ופסגת זאב, ושכונות ערביות שהיו מאוכלסות לפני 1967, כגון סילוואן וראס אל-עמוד.² גדר ההפרדה, אשר נבנתה במהלך האינתיפאדה השנייה, עוברת גם בשטח של מזרח ירושלים, בתוואי שמביא לכך שחלק מהשכונות נמצאות בתוך הגדר וחלק מהשכונות מחוצה לה.

רוב התושבים הערבים במזרח ירושלים הם במעמד של "תושבי קבע בישראל", מעמד אשר אינו מקנה להם את האפשרות להחזיק בדרכון ישראלי או להצביע בבחירות לכנסת, אך מקנה להם את האפשרות להשתתף בבחירות העירוניות (לבחור ולהיבחר למועצת העיר), וכן לקבל זכויות סוציאליות שונות וליהנות מיתרונות חברתיים-כלכליים כגון זכאות לביטוח לאומי ולביטוח בריאות ממלכתי.³

**מזרח ירושלים
מתייחס לשטחים
שסופחו לירושלים
לאחר מלחמת ששת
הימים – ממזרח,
מדרום ומצפון**

**רוב התושבים
הערבים במזרח
ירושלים הם במעמד
של תושבי קבע
בישראל**

¹ מכון ירושלים למחקרי מדיניות מהווה מכון מחקר וחשיבה אשר מחקריו נועדו לשרת מקבלי החלטות בבואם ליישם מדיניות בנוגע לעיר ירושלים. להרחבה ראו: מכון ירושלים למחקרי מדיניות, [אודות](#), תאריך כניסה: 1 בדצמבר, 2024.

² משרד מבקר המדינה, [דוח ביקורת: טיפול המדינה במעמדם האזרחי של תושבי מזרח ירושלים](#), 2019; יאיר אסף שפירא, עומר יניב ויונתן פרדו, [על נתוני ירושלים 2024: תמונת מצב ומגמות שינוי](#), מכון ירושלים למחקרי מדיניות.

³ משרד מבקר המדינה, [דוח ביקורת: טיפול המדינה במעמדם האזרחי של תושבי מזרח ירושלים](#), 2019.

תושבי הקבע הערבים במזרח ירושלים רשאים לבקש אזרחות ישראלית. במסמך זה לא נסקור את כל תהליך הטיפול בבקשה אלא נתמקד בנתונים, אך רק נציין כי מדובר בתהליך שעשוי להימשך זמן רב.

3. נתוני אוכלוסייה

להלן יוצגו נתונים על האוכלוסייה הערבית המתגוררת במזרח ירושלים, כפי שקיבלנו מהלמ"ס ומרשות האוכלוסין וההגירה. כפי שיודגם, יש הבדלים בין הנתונים משני המקורות הללו (הנובעים בין היתר מהעובדה שכל סט נתונים משמש למטרות שונות, בהתאם לתפקיד ולייעוד של כל אחד מהארגונים): נתוני מרשם האוכלוסין הם נתונים מנהליים המבוססים על רישום מען התושב – שם היישוב, וכן הרחוב בו הוא מתגורר; נתוני הלמ"ס מהווים **אומדן** של האוכלוסייה, המבוסס על הנתונים המנהליים של רשות האוכלוסין, לאחר טיוב בהתאם לתוצאות מפקד האוכלוסין של שנת 2022.

כך למשל, אומדן הלמ"ס אינו כולל אנשים אשר אינם מתגוררים באופן קבוע בישראל, כלומר - מי שעזבו את הארץ. לעומת זאת, מרשם האוכלוסין כולל רשומות רבות של תושבים אשר עזבו את המדינה ליותר משנה ולא הודיעו על כך לרשות האוכלוסין. עוד, במרשם האוכלוסין יש נתונים בדבר מספר הרשומים תחת יישוב זה או אחר, בעוד באומדן מפקד האוכלוסין של הלמ"ס יש התייחסות גם למקום בו מתגוררים בפועל האנשים.⁴

להלן יוצגו נתוני האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים כפי שקיבלנו מהלמ"ס; לאחר מכן יוצגו הנתונים אשר התקבלו מרשות האוכלוסין וההגירה.

לפי נתוני הלמ"ס,⁵ נכון לסוף שנת 2023 מנתה האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים 391,388 תושבים.⁶ אוכלוסייה זו צעירה מאוד - כמעט 42% ממנה הם בגילאים 0-18. להלן פילוח גילאי של האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים.

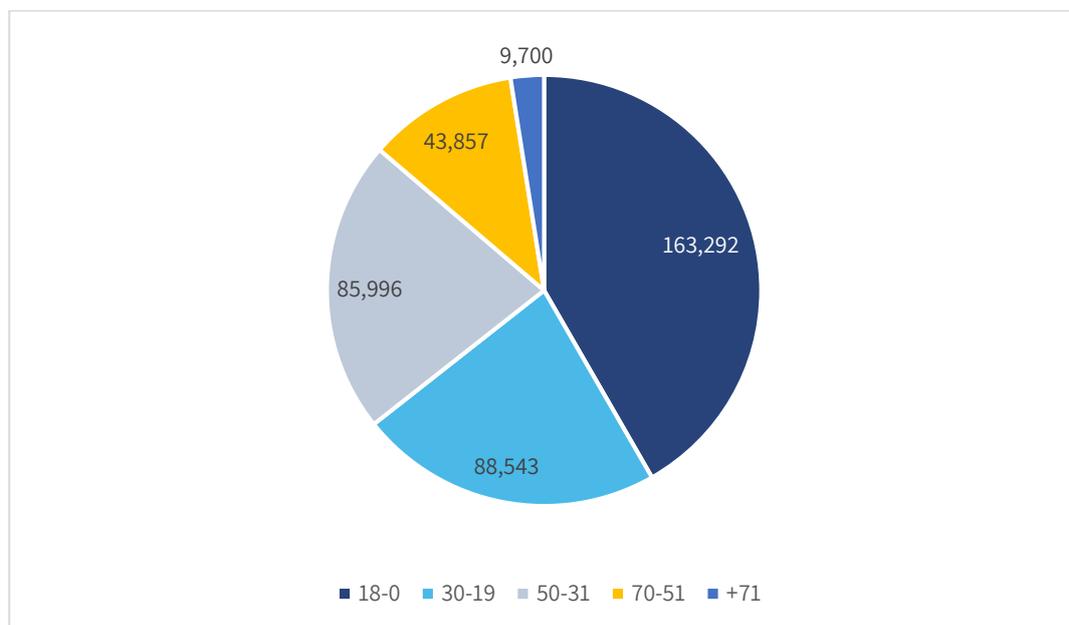
**לפי נתוני הלמ"ס,
נכון לשנת 2023,
מנתה האוכלוסייה
הערבית במזרח
ירושלים 391,388
תושבים; כמעט 42%
ממנה הם בני 18 או
פחות**

⁴ מתוך מסמך משותף של רשות האוכלוסין וההגירה והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, השימוש בנתוני אוכלוסייה של הלמ"ס לעומת השימוש בנתוני אוכלוסייה של מרשם האוכלוסין, 24 ביולי, 2022.

⁵ יש לציין כי הנתונים הללו נמסרו לנו בחלוקה לפי אזורים סטטיסטיים - חלוקות גיאוגרפיות של יישובים המונים מעל 10,000 תושבים.

⁶ יוני עבודי, אגף בכיר דמוגרפיה ומפקד, מענה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 20 בנובמבר, 2024.

תרשים 1: פילוח גילאי של האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים, מעודכן לסוף שנת 2023

לפי **נתוני רשות האוכלוסין וההגירה**, נכון ל-11 ביולי 2024 מנתה האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים 370,332 תושבים.⁷ מרביתה, כאמור, צעירה מאוד; מבחינה מגדרית האוכלוסייה מתחלקת באופן כמעט שווה: 50.3% הם גברים ו-49.7% הן נשים.

3.1 האוכלוסייה הערבית בשכונות הנמצאות מעבר לגדר הפרדה

כאמור לעיל, פנינו למספר גופים מדינתיים רשמיים בשאלה לגבי מספר התושבים הערביים המתגוררים במזרח ירושלים, בחלוקה לפי אלה המתגוררים בתוך גדר הפרדה ואלה המתגוררים מחוצה לה. עד כה, לא קיבלנו מענה בדמות מפה רשמית של גדר הפרדה במזרח ירושלים או מידע רשמי על חלוקת האוכלוסייה הערבית בין שני צדי הגדר.

לפי המידע שהועבר לנו ממכון ירושלים למחקרי מדיניות, ישנם שני אזורים במזרח ירושלים הממוקמים מעבר לגדר הפרדה: כפר עקב ומחנה הפליטים שועפאט. לפי נתוני הלמ"ס המעודכנים לסוף שנת 2023, בשני האזורים הללו ביחד גרים כ-75 אלף תושבים, כמפורט להלן:

- בכפר עקב מתגוררים 51,537 תושבים. יש לציין כי לפי נתוני הלמ"ס, האזור הסטטיסטי של כפר עקב כולל גם את אזור התעשייה עטרות. אולם מאחר ומדובר באזור אשר אינו משמש למגורים, ניתן להערכתנו להתייחס לנתון זה כאילו כל התושבים מתגוררים בכפר עקב ולהזניח את המעטים שאולי מתגוררים באזור התעשייה.

לפי מכון ירושלים
למחקרי מדיניות, יש
שני אזורים במזרח
ירושלים הממוקמים
מעבר לגדר
הפרדה: כפר עקב
ומחנה הפליטים
שועפאט

בשני אזורים אלו
מתגוררים יחד כ-75
אלף תושבים

⁷ רמי בן דוד, מנהל תחום נתונים סטטיסטיים באגף בכיר תכנון מדיניות ואסטרטגיה ברשות האוכלוסין וההגירה, מענה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 בדצמבר, 2024.

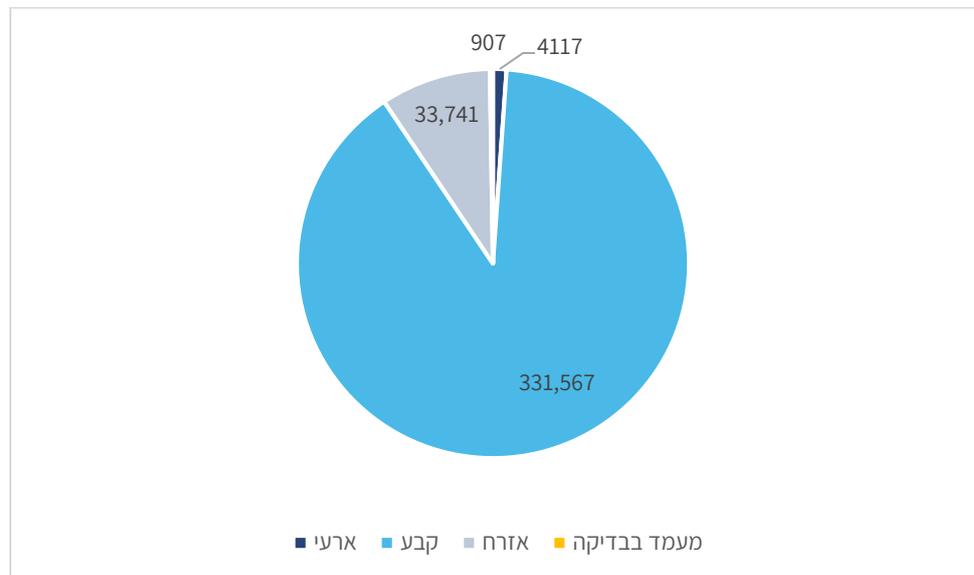
- במחנה הפליטים שועפאט ובשתי השכונות הגדולות שמסביבו - ראס חמיס ממערב וראש שחאדה (הידועה גם כדחיית א-סלאם) ממזרח - מתגוררים 23,452 תושבים⁸. גם כאן, יצוין כי האזור הסטטיסטי כולל גם שטח פתוח שאין בו מגורים.

מכאן, שכ-80% מהתושבים הערבים במזרח ירושלים מתגוררים בשטח שבתוך גדר הפרדה וכ-20% מהם מתגוררים בשטח שמחוצה לה.

4. מעמד אזרחי של הערבים במזרח ירושלים

בהתבסס על נתוני האוכלוסייה של רשות האוכלוסין וההגירה, התרשים הבא מביא פילוח של התושבים הערבים המתגוררים במזרח ירושלים לפי מעמד אזרחי: אזרח, תושב קבע, תושב ארעי ומעמד בבדיקה. בטרם יוצגו הנתונים, להלן הסבר אודות שני סוגי המעמד האחרונים: תושב ארעי הוא מעמד שיכול לקבל אדם שמתגורר בישראל אך הוא לא אזרח ישראלי או תושב קבע. מעמד של תושב ארעי מוענק לתקופה של עד שלוש שנים, בהתאם לסוג הרישיון, וניתן לחדש אותו לתקופה של עד שנתיים בכל פעם⁹; מעמד בבדיקה מתייחס לאדם אשר מתנהלים בעניינו הליך אחד או יותר וטרם הובהר סוג המעמד שהוא זכאי לקבל בישראל.¹⁰

תרשים 2: סיווג האוכלוסייה הערבית במזרח ירושלים לפי מעמד, יולי 2024

כפי שניתן ללמוד מהתרשים, **כמעט 90% מהתושבים במזרח ירושלים הם במעמד של תושבי קבע, 9% הם אזרחים, והחלק הזניח הנותר מתחלק בין אלה אשר מעמדם ארעי ואלה אשר מעמדם נמצא בבדיקה.**

⁸ יאיר אסף שפירא, צוות מידע ונתונים, מכון ירושלים למחקרי מדיניות, התכתבות במייל, 27 בנובמבר, 2024.

⁹ תקנות הכניסה לישראל, תשל"ד-1974.

¹⁰ רמי בן דוד, מנהל תחום נתונים סטטיסטיים באגף בכיר תכנון מדיניות ואסטרטגיה ברשות האוכלוסין וההגירה, מענה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 בדצמבר, 2024.

כ-80% מהתושבים הערבים במזרח ירושלים מתגוררים בשטח שבתוך גדר הפרדה וכ-20% מהם מתגוררים בשטח שמחוצה לה

כמעט 90% מהתושבים הערבים במזרח ירושלים הם במעמד של תושבי קבע, 9% הם אזרחים והחלק הנותר מתחלק בין אלה אשר מעמדם ארעי ואלה אשר מעמדם נמצא בבדיקה

הטבלה הבאה מביאה פילוח של התושבים הערבים המתגוררים במזרח ירושלים לפי מעמד אזרחי, וכן לפי מגדר וגיל. מהטבלה עולה כי בקרב האזרחים יש יותר גברים ("זכרים") מנשים ("נקבות") בכל קבוצות הגיל, למעט בקרב בני 71 ומעלה; בקרב תושבי הקבע, החל מבני 31 ומעלה יש יותר נשים מגברים, כאשר הפער בין מספר הגברים והנשים עולה עם הגיל; בקרב התושבים הארעיים התמונה יותר מגוונת, כאשר בולטות במיוחד שתי קבוצות גיל: בקרב בני 50-31 – כ-85% מהתושבים הארעיים הן נשים; ואילו בקרב בני 51-70 ההתפלגות המגדרית היא הפוכה, וכ-77% מהתושבים הארעיים הם גברים.

טבלה 1: התושבים הערבים המתגוררים במזרח ירושלים, פילוח לפי גיל, מגדר ומעמד

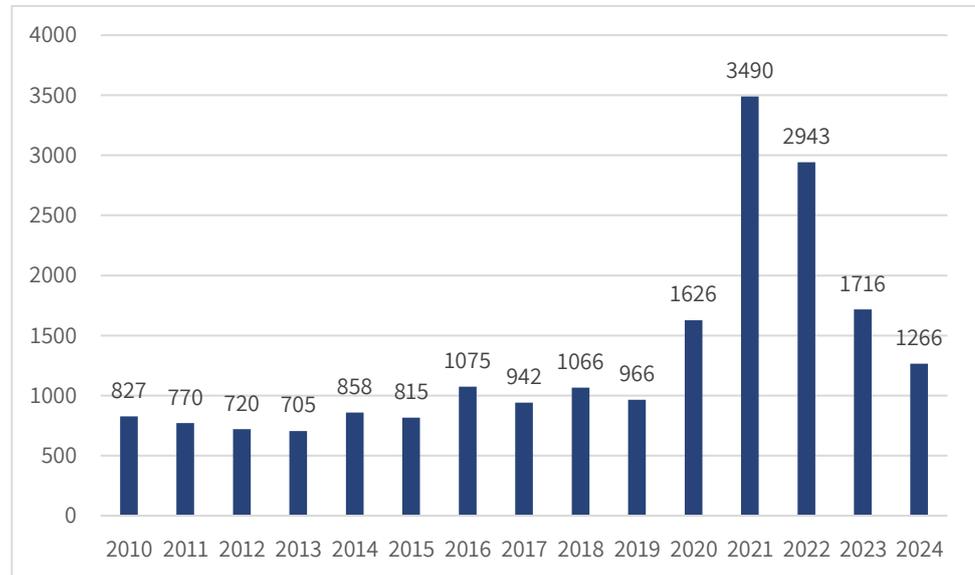
אזרחי, יולי 2024

סה"כ	מעמד בבדיקה		תושב ארעי		תושב קבע		אזרח		טווח גילאים
	נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	
142,445	416	469	446	484	60,664	64,794	7,292	7,880	17-0
88,322	11	7	121	86	39,529	41,036	3,667	3,865	30-18
82,909	0	0	1,220	223	37,443	36,821	3,307	3,895	50-31
45,194	0	1	336	1,124	21,936	18,536	1,418	1,843	70-51
11,462	1	2	12	65	6,088	4,720	301	273	+71
370,332	428	479	2,135	1,982	165,660	165,907	15,985	17,756	סה"כ

4.1 בקשות לאזרחות

בחלק זה יוצגו נתונים בדבר מספר הבקשות לקבלת אזרחות שהוגשו בידי תושבי הקבע הערבים במזרח ירושלים, על פני 15 השנים האחרונות, לצד המענים אשר ניתנו לבקשות אלה (יצוין כי בבקשה אחת עשויות להיות כמה זהויות). תרשים 3 להלן מציג את מספר הבקשות שהוגשו, לפי שנים. הנתונים של שנת 2024 נכונים ל-31 באוקטובר, 2024.

תרשים 3: מספר הבקשות שהוגשו להתאזרחות בידי תושבי הקבע הערבים במזרח ירושלים, 2010-2024 (עד 31 באוקטובר)

בחינת מספר הבקשות שהוגשו להתאזרחות מעלה כי השנים 2019-2010 התאפיינו בתנודתיות קלה, בשנת 2021 חלה עליה של כ-60% במספר הבקשות ובשנת 2021 חלה קפיצה משמעותית אף יותר כאשר מספר הבקשות יותר מהכפיל את עצמו; בשנים 2023-2022 חלה ירידה מסוימת במספר הבקשות

מהתרשים לעיל ניתן ללמוד כי השנים 2019-2010 התאפיינו בתנודתיות קלה בכל הנוגע למספר הבקשות שהוגשו להתאזרחות, ללא מגמה ברורה. בשנת 2021 חלה עליה של 60% במספר הבקשות שהוגשו ובשנת 2021 חלה קפיצה אף משמעותית יותר – כאשר מספר הבקשות יותר מהכפיל את עצמו. בשנים 2023-2022 חלה ירידה מסוימת במספר הבקשות. נתוני שנת 2024 מתייחסים לתקופה של עשרה חודשים, ועל כן עוד לא ניתן לדעת את תמונת המצב המלאה של שנה זו. מרשות האוכלוסין וההגירה נמסר, כי הקפיצה במספר הבקשות שהוגשו בשנת 2021 נובעת מהגדלה של מכסת התורים להגשת בקשות להתאזרחות, לאור התחייבות הרשות לבית המשפט לקבוע מועדים לתורים לא יאוחר משנה מיום הפניה.¹¹

בטבלה הבאה מוצגות מספר הבקשות שהוגשו להתאזרחות בידי תושבי הקבע הערבים במזרח ירושלים לפי שנת פתיחת הבקשה לצד סטטוס הטיפול בבקשות אלה – אישור, סירוב/עיכוב וטרם ניתנה החלטה בתיק/התיק נסגר. יודגש, כי סטטוס הטיפול בבקשות נכון לאוקטובר 2024, גם אם ההחלטה התקבלה שנים לאחר הגשת הבקשה.

מרשות האוכלוסין וההגירה נמסר כי הקפיצה במספר הבקשות שהוגשו בשנת 2021 נובעת מהגדלה של מכסת התורים, לאור התחייבות הרשות לבית המשפט לקבוע מועדים לתורים לא יאוחר משנה מיום הפניה

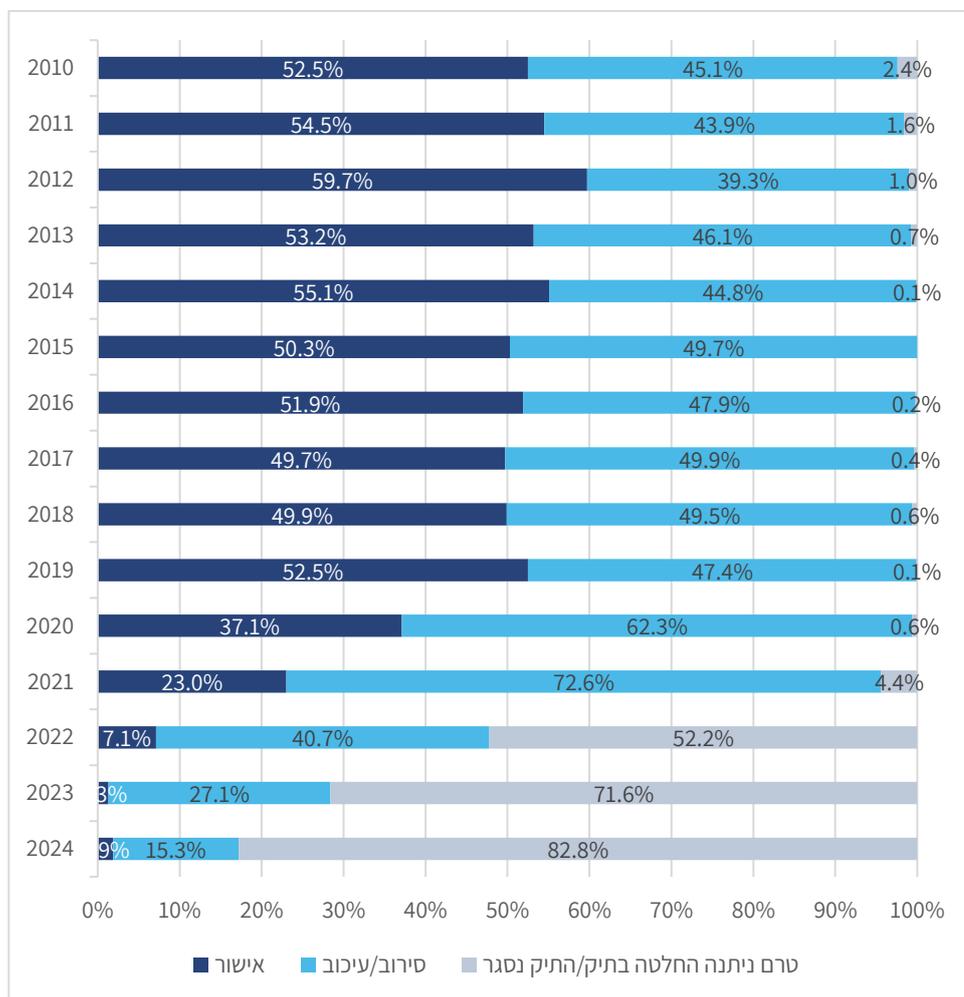
¹¹ חגית צור, מנהלת לשכת מנהל אוכלוסין מזרח ירושלים, דוא"ל, 22 בדצמבר, 2024. הדוא"ל הועבר על ידי רמי בן דוד, מנהל תחום נתונים סטטיסטיים באגף בכיר תכנון מדיניות ואסטרטגיה ברשות האוכלוסין וההגירה.

טבלה 2: מספר הבקשות להתאזרחות שהוגשו בידי תושבי הקבע הערבים במזרח ירושלים לפי שנת פתיחת הבקשה, ומתוך סוגי ההחלטות שניתנו, אוקטובר 2024

טרם ניתנה החלטה בתיק/התיק נסגר ¹² (שיעור מתוך סך הבקשות)	סירוב/עיכוב (שיעור מתוך סך הבקשות)	אישור (שיעור מתוך סך הבקשות)	בקשות	
20 (2.4%)	373 (45.1%)	434 (52.5%)	827	2010
12 (1.6%)	338 (43.9%)	420 (54.5%)	770	2011
7 (1%)	283 (39.3%)	430 (59.7%)	720	2012
5 (0.7%)	325 (46.1%)	375 (53.2%)	705	2013
1 (0.1%)	384 (44.8%)	473 (55.1%)	858	2014
-	405 (49.7%)	410 (50.3%)	815	2015
2 (0.2%)	515 (47.9%)	558 (51.9%)	1,075	2016
4 (0.4%)	470 (49.9%)	468 (49.7%)	942	2017
6 (0.6%)	528 (49.5%)	532 (49.9%)	1,066	2018
1 (0.1%)	458 (47.4%)	507 (52.5%)	966	2019
10 (0.6%)	1,013 (62.3%)	603 (37.1%)	1,626	2020
154 (4.4%)	2,534 (72.6%)	802 (23%)	3,490	2021
1,536 (52.2%)	1,199 (40.7%)	208 (7.1%)	2,943	2022
1,229 (71.6%)	465 (27.1%)	22 (1.3%)	1,716	2023
1,048 (82.8%)	194 (15.3%)	24 (1.9%)	1,266	2024 (עד 31.10)
4,035 (20.4%)	9,484 (47.9%)	6,266 (31.7%)	19,785	סה"כ

תרשים 3 להלן מציג את התפלגות סטאטוס הטיפול בבקשות שהוגשו בכל שנה, נכון לאוקטובר 2024.

¹² במקרים בהם התיק נסגר, הדבר יכול לנבוע מכך שמגיש הבקשה לא הגיע לראיון או לא היה זמין לפניות שבוצעו אליו.

תרשים 3: התפלגות בקשות לאזרחות שהוגשו בידי תושבי קבע ערבים במזרח ירושלים בשנים**2024-2010, לפי סטטוס החלטה, אוקטובר 2024**

עד לשנת 2019 חלה תנודתיות במספר הבקשות שאושרו או סורבו/עוכבו; בשנים 2020-2021 ניכר שינוי מגמה מסוים כאשר 2/3 מהבקשות סורבו/עוכבו ורק 1/3 אושרו; ברוב הבקשות שהוגשו מאז 2022 טרם התקבלה החלטה

מהטבלה ומהתרשים לעיל ניתן ללמוד על היחס בין שיעור הבקשות שאושרו, לאלה שסורבו או עוכבו וכן את חלקן של הבקשות אשר טרם התקבלו החלטות בעניינן. מפילוח ההחלטות עד לנקודת זמן זו עולה, כי ברוב השנים שבין 2010 ל-2019 חלה תנודתיות בכל הנוגע ליחס בין מספר הבקשות שאושרו לבין מספר הבקשות שסורבו/עוכבו, אולם ככלל – כמחצית מהבקשות אושרו. בשנים 2020 ו-2021 ניכר שינוי מגמה מסוים כאשר כ-2/3 מהבקשות סורבו/עוכבו ורק 1/3 אושרו. באשר לבקשות שהוגשו מאז שנת 2022 – טרם ניתן לדעת את התפלגות ההחלטות בעניינן, שכן במרביתן טרם ניתנה החלטה נכון למועד הפקת הנתונים – אוקטובר 2024.

היות שברוב הבקשות שהוגשו מ-2022 ואילך טרם התקבלה החלטה, נראה כי זמני הטיפול בבקשות הם ממושכים יחסית. נקודה זו גם עלתה בדוח מבקר המדינה בנושא שפורסם ב-2019

בהקשר זה יצוין כי לא ניתן ללמוד מהטבלה על משך הזמן או על העיכובים שחלים בטיפול בבקשות. עם זאת, היות שברוב הבקשות שהוגשו מ-2022 ואילך טרם ניתנה החלטה, נראה כי זמני הטיפול בבקשות הם ממושכים יחסית.

בנוגע להתמשכות הזמן לטיפול בבקשות, יצוין כי נקודה זו עלתה בהרחבה בדוח מבקר המדינה האחרון בנושא שפורסם בשנת 2019: טיפול המדינה במעמדם האזרחי של תושבי מזרח ירושלים.¹³ לפי הדוח, במועד הביקורת היו כ-2,500 בקשות של תושבי מזרח ירושלים לקבלת מעמד, רובן להתאזרחות, שהוגשו בין השנים 2014-2016 והטיפול בהן, נכון ל-2019 טרם הסתיים, אף שחלפו כמה שנים מאז הוגשו ללשכת מזרח ירושלים. יתרה מזאת, לפי אותה ביקורת, תושבי מזרח ירושלים נדרשו להמתין כשנתיים וחצי עד למועד שבו יוכלו להגיש את בקשתם לקבל אזרחות ישראלית בלשכת האוכלוסין במזרח העיר. לדברי המבקר: "מציאות זו משקפת שיהיו ניכר ובלתי סביר בטיפול של רשות האוכלוסין בבקשות אלו, הפוגע במגוון הבקשות".

להלן טבלה נוספת המביאה את מספר ההחלטות שהתקבלו ביחס לבקשות שהוגשו להתאזרחות, לפי שנת ההחלטה שניתנה בתיק, וללא תלות בשנת הגשת הבקשה. הצגה כזאת מאפשרת להבין את היחס בין מספר האישורים והדחיות עליהן הוחלט בכל שנה.

טבלה 3: ההחלטות שהתקבלו ביחס לבקשות שהוגשו להתאזרחות בידי תושבי הקבע הערבים במזרח ירושלים, לפי שנת ההחלטה, אוקטובר 2024

שנה	אישור	סירוב/עיכוב ¹⁴	סה"כ
2010	352 (52.4%)	320 (47.6%)	672
2011	233 (43.2%)	306 (56.8%)	539
2012	325 (55.3%)	263 (44.7%)	588
2013	418 (63.5%)	240 (36.5%)	658
2014	387 (62.4%)	233 (37.6%)	620
2015	272 (52.7%)	244 (47.3%)	516
2016	219 (48.2%)	235 (51.8%)	454
2017	153 (40.9%)	221 (59.1%)	374
2018	362 (52.3%)	330 (47.7%)	692
2019	1200 (50.7%)	1165 (49.3%)	2,365

¹³ משרד מבקר המדינה, דוח ביקורת: טיפול המדינה במעמדם האזרחי של תושבי מזרח ירושלים, 2019

¹⁴ לפי לשכת האוכלוסין במזרח ירושלים, תשובה של עיכוב ניתנת במקרים בהם יש צורך במידע נוסף או בבדיקה נוספת בטרם תתקבל החלטה.

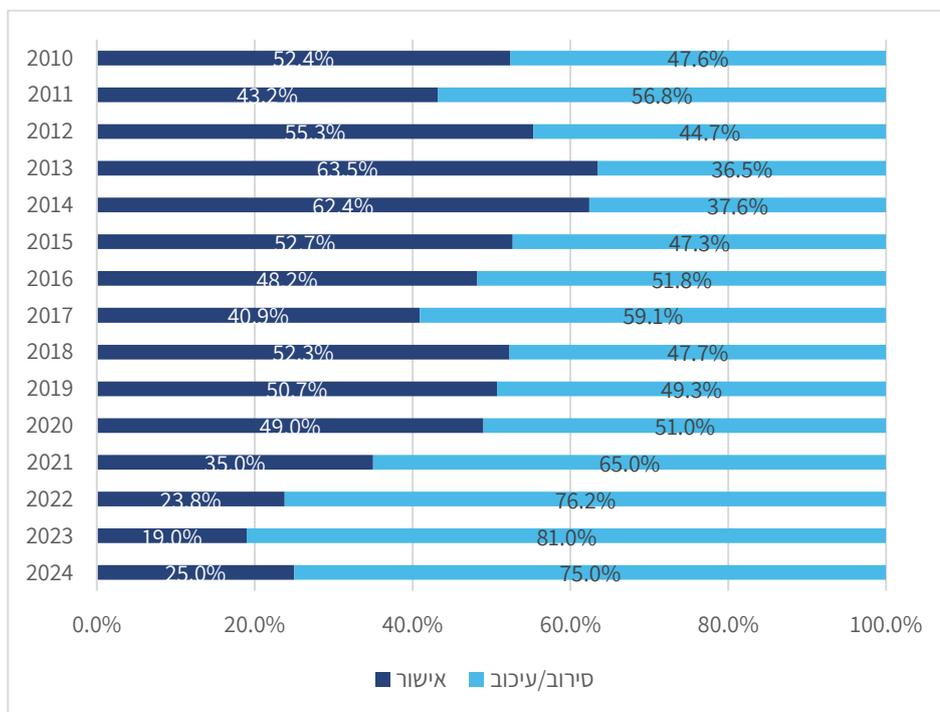
שנה	אישור	סירוב/עיכוב ¹⁵	סה"כ
2020	934 (49%)	971 (51%)	1,905
2021	603 (35%)	1119 (65%)	1,722
2022	393 (23.8%)	1259 (76.2%)	1,652
2023	278 (19%)	1184 (81%)	1,462
2024	620 (25%)	1855 (75%)	2,475
סה"כ	6749 (40.4%)	9945 (59.6%)	16,694

מהסתכלות על סך ההחלטות שהתקבלו בכל שנה מהשנים 2010-2024 בולט כי החל משנת 2019 מספר ההחלטות שהתקבלו גבוה משמעותית מזה שהיה עד שנת 2018. אמנם גם מספר הבקשות שהוגשו עלה באותן שנים, אך מכל מקום – הדבר מלמד על נפח העבודה ברשות האוכלוסין וההגירה. ייתכן כי הדבר קשור לביקורות כאלה ואחרות אשר נמתחו על רשות האוכלוסין וההגירה בכל הנוגע להתמשכות הטיפול בבקשות, ובפרט הערותיו של המבקר משנת 2019 כזכור לעיל. להלן יוצגו הנתונים הללו על גבי תרשים.

תרשים 4: התפלגות החלטות בבקשות להתאזרחות שהוגשו בידי תושבי הקבע הערבים

במזרח ירושלים לפי שנת ההחלטה שניתנה בתיק, אוקטובר 2024

ביחס להתפלגות
ההחלטות בבקשות
להתאזרחות, עולה כי
השנים הראשונות
התאפיינו בתנודתיות
בכל הנוגע ליחס בין
מספר הבקשות
שאושרו לעומת אלה
שסורבו/עוכבו, כאשר
החל משנת 2021 חל
שינוי ביחס הזה
ומרבית הבקשות
סורבו

¹⁵ לפי לשכת האוכלוסין במזרח ירושלים, תשובה של עיכוב ניתנת במקרים בהם יש צורך במידע נוסף או בבדיקה נוספת בטרם תתקבל החלטה.

מהתרשים עולה כי השנים 2010-2020 התאפיינו בתנודתיות בכל הנוגע ליחס בין מספר הבקשות שאושרו לעומת אלה שסורבו/עוכבו; החל משנת 2021 מרבית הבקשות סורבו.

4.2 פקיעת תושבות

בתקנה 11(ג) לתקנות הכניסה לישראל מפורטים התנאים בהם פוקע התוקף של הרישיון לישיבת קבע¹⁶, למשל: אם שר הפנים התנה את תוקף הרישיון בקיומו של תנאי כלשהו והתנאי לא קיים, אם נעשה במסמך הנסיעה שבו ניתן הרישיון תיקון או שינוי בידי מי שלא הוסמך לכך, אם נושא הרישיון שהה מחוץ לישראל תקופה של שבע שנים לפחות, ועוד. הטבלה להלן מפלחת את נתוני פקיעות תושבות שבוצעו במזרח ירושלים בשנים 2011-2024, כפי שקיבלנו מרשות האוכלוסין וההגירה.

טבלה 3: מעמדי תושבות של ערבים תושבי מזרח ירושלים אשר בוטלו בין השנים 2024-

2010, לפי שנים

אין מגמה ברורה
במספר מעמדי
התושבות אשר בוטלו
בכל שנה מהשנים
2010-2024

שנת פקיעת התושבות	סה"כ
2011	86
2012	86
2013	71
2014	69
2015	93
2016	53
2017	36
2018	13
2019	39
2020	20
2021	28
2022	78
2023	60
2024	53
סה"כ	785

מהטבלה בולטת תנודתיות בכל הנוגע למספר מעמדי התושבות אשר בוטלו לאורך השנים, ולא ניתן להצביע על מגמה ברורה.

¹⁶ תקנות הכניסה לישראל, תשל"ד – 1974; רשות האוכלוסין וההגירה, מספר נוהל: 5.2.0018 – נוהל פקיעת רישיון לישיבת קבע, תאריך תחולה: 3 בינואר, 2008.